

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo@minedu.fi

Asia: **Humanistisen ammattikorkeakoulun lausunto Toiminnallista ruotsia - ruotsin opetuksen lähtökohtia toisena kotimaisena kielenä**

Viite: Kirjeenne 22.5.2012: Lausuntopyyntö OKM/77/040/2011

Humanistinen ammattikorkeakoulu (HUMAK) kiittää lausuntopyynnöstä raporttiin ”Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä” (Opetus ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:9).

HUMAKin mielestä raportin alussa esitetty laaja ja monipuolinen nykytilan kuvaus luo hyvän pohjan toisessa osassa esitetyille toimenpide-ehdotuksille.

HUMAK on lausunnossaan ottanut kantaa koko koulutusjärjestelmää koskeviin ruotsin kielen opetuksen ja oppimisen edellytysten parantamiseen tähtääviin ehdotuksiin ja lausumiin. Olemme samaa mieltä raportissa esitetyn kanssa siitä, että kielten oppiminen on jatkumo, joten oppimisprosessin on tärkeää olla hyvin suunniteltu oppilaan/opiskelijan koko opiskelun jatkumoa ajatellen. Kannanotoissamme olemme kuitenkin painottaneet erityisesti ammattikorkeakouluja koskevia ehdotuksia ja lausumia.

Toimenpide-ehdotus 1

HUMAK pitää hyvänä, että kunnille annetaan mahdollisuus järjestää nykyistä laajemmat ruotsin kielen opinnot perusopetuksen aikana. Resurssien lisäystä ei kuitenkaan tule tehdä muiden opintojen kustannuksella, vaan niiden riittävyys tulee turvata. On myös kiinnitettävä huomiota siihen, että kaikilla kunnilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet järjestää laajemmat perusopetuksen ruotsin kielen opinnot.

Toimenpide-ehdotus 2

Raportissa mainitaan, että vapaaehtoisen A2-ruotsin opetukseen suunnataan erityisavustusta. Ko. avustuksen kohdennusta tulisi HUMAKin mielestä täsmentää. Nyt jää epäselväksi, onko erityisavustuksen mahdollisesti tarkoitus olla tukena opetusmenoihin, aloitusryhmäkoon pienentämiseen, markkinointiin tai pedagogisiin innovaatioihin ja kokeiluihin.

Toimenpide-ehdotus 3

Ruotsin opetuksen aloituksen varhentaminen on ollut ruotsin kielen opetukseen liittyvissä keskusteluissa mukana jo pitkään. HUMAK kannattaa ehdotusta, koska tämänhetkinen ruotsin kielen opetuksen aloitus sijoittuu hyvin haastavaan kohtaan oppilaan kehityksessä. Toivottavaa olisi, että ruotsin opetuksen varhentamisen toteutuksen alkaessa myös ruotsin opetukseen varattu vuosiviikkotuntimäärä kasvaisi.

Toimenpide-ehdotus 4

Perusopetuksen opetussuunnitelmien oppiainejakoisuuden loiventaminen integroimalla ruotsin kielen ja kulttuurin sisältöjä muihin oppiaineisiin luokilla 1-6 on ehdotus, jonka toteutuminen

edellyttää koko opettajakunnan selkeää kiinnostusta ruotsin kielen käyttämiseen. Opettajien tulee myös ymmärtää ruotsin kielen tärkeys ja asema suomalaisessa yhteiskunnassa. Raportin nykytilaa koskevassa osiossa kerrotaan siitä, että ruotsin kielen opettajat joutuvat usein perustelemaan ruotsin kielen opintojen merkitystä muulle opetushenkilökunnalle. HUMAKin mielestä onkin vaikea pitää ehdotusta toimivana ratkaisuna ilman erityistoimia. Ehdotus edellyttää myös sitä, että luokanopettajien koulutuksessa kiinnitetään huomiota ruotsin kielen ja kulttuurin osaamiseen.

Toimenpide-ehdotus 5

Kieliaines ja opetettavat asiat ovat ammattioppilaitoksen kielen opiskelussa käytännönläheisiä ja yleensä hyvin sidoksissa opiskeltavaan alaan. Kieliopintojen irrallisuus varsinaisesta ammatin käytännön opiskelusta on varmastikin tällä hetkellä koettu ongelmaksi joillakin aloilla sekä opiskelijoiden että opettajien parissa. On myös aloja, joilla on helpompi toteuttaa kielten integrointi osaksi ammatillisia käytännön opintoja (esim. asiakaspalvelualat). Myös maantieteelliset tekijät vaikuttavat siihen, kuinka paljon aitoa kontaktia kieleen esim. työssäoppimisjaksoilla voi saada. Tämän vuoksi opiskelijoiden liikkuminen, esim. vaihdot ja vierailut, olisi mahdollistettava varsinkin paikkakunnilla, joilla ruotsinkieltä ei varsinaisesti puhuta.

Ammatillisella toisella asteella ruotsin kieltä on usein vain muutama opintoviikko. Tällöin on vaikeaa, ehkä epärealististakin, edellyttää, että kielitaitoa aidosti kehitettäisiin työelämän tarpeisiin. Kielten tunteja ja resurssia mm. integrointiin tarvitaan enemmän, jos on tarkoitus oppia alan sanastoa ja myös kyetä käyttämään kieltä sekä kirjallisesti että suullisesti työelämätilanteissa.

Toimenpide-ehdotus 6

On varmasti hyvä, että opinto-ohjauksessa kiinnitetään huomiota ruotsin kielen ja muidenkin aineiden osaamisvaatimuksiin eri koulutustasoilla ja ammateissa. Oppilaitosten on myös hyvä omassa tiedotuksessaan kertoa eri aineiden osaamisvaatimuksista ja opiskelutaito-odotuksista. Kokemuksemme mukaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden kielitaidon taso on laskenut ja kielitaitovaatimuksista vapauttamisen anomusten määrä on lisääntynyt ruotsin kielen kirjoittamisen tultua vapaaehtoiseksi ylioppilaskirjoituksissa.

Toimenpide-ehdotus 7

Osassa Suomea korkeakoulujen tiivis yhteistyö kielten opetuksessa (esim. koulutustarjonnan ristiin käyttö) toimisi varmaan erittäin hyvin. Sekä suomen- että ruotsinkieliset opiskelijat saisivat tutustua elävään toisen kotimaisen kielen kieliympäristöön. Valtaosin paikkakunnat ovat yksikielisiä, eikä samalla seudulla ole suomen- ja ruotsinkielistä korkeakouluopetusta. Usein samalla seudulla olevat suomen- ja ruotsinkieliset korkeakoulut antavat opetusta kovin erilaisilla koulutusaloilla, jolloin koulutustarjonnan yhteen sovittaminen voi olla haastavaa. Suomen- ja ruotsinkielisten korkeakoulujen opiskelijakuntia voisi rohkaista toimimaan yhdessä ja tekemään yhteistyötä vapaaehtoisesti.

Toimenpide-ehdotus 8

HUMAKin mielestä on positiivista, että korkeakouluille annetaan erillisrahoituksella mahdollisuus kehittää menetelmiä tutkintoasetuksessa vaaditun kielitaidon saavuttamiseksi. HUMAK pitää myös hyvänä, että kukin korkeakoulu voi suunnitella omaan toimintaansa sopivat menetelmät.

Toimenpide-ehdotus 9

HUMAK haluaa tuoda esiin, että perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen toisen asteen ruotsin opetuksen kehittämistyössä olisi tärkeää kiinnittää huomiota myös eri asteiden suunnitelmien yhteen sovittamiseen. AMK- tason haasteena on usein se, että opiskelijan hyvistä passiivisista ruotsin kielen taidoista huolimatta, hänen aktiiviset/toiminnalliset suullisen ja kirjallisen tuottamisen

taitonsa ovat vielä kovin kehittymättömät. Voidaan pohtia, johtuuko tämä siitä, että peruskoulussa ja toisella asteella ei juurikaan käytetä toiminnallisia menetelmiä, vai ovatko kielten opetuksen ryhmäkoot liian suuria toiminnallisten menetelmien käyttöön? Suullisen ja toiminnallisen kielitaidon menetelmien käytön tulisi olla jatkuvaa ja käytössä heti kielen opiskelun alusta lähtien.

Toimenpide-ehdotus 10

HUMAK pitää ruotsin kielen opetusaineistojen kehittämishanketta tärkeänä ja toivoo, että hankkeeseen kutsutaan eri oppilaitosten opiskelijoita ja kielten opettajia mukaan. Opiskelijan kannalta olisi tärkeää, että aineisto saadaan sellaiseen muotoon, joka aidosti kannustaa ja luo mahdollisuuksia itseopiskeluun ja oman kielitaidon kehittämiseen tarvittavalle tasolle. Verkostoitumisen kautta voisi myös mahdollistua tutustuminen ruotsinkielisiin ihmisiin, jolloin aito ja luonnollinen kielenkäyttö mahdollistuisi.

Toimenpide-ehdotus 17

Yhteistyön lisääminen valtakunnallisesti ja pohjoismaisella tasolla lisää elävän aidon kontaktin ja kielenkäytön mahdollisuuksia. Pohjoismaisen yhteistyön myötä avautuvat ruotsin kielen käytön laajemmat mahdollisuudet. Valtakunnallinen finska-ruotsi-vaihto-ohjelma ja kampanja vaikuttaa hyvältä kehittämishankkeelta ruotsin- ja suomenkielisten koulujen yhteistyön ja opettaja-oppi-lasvaihtojen lisäämiseksi.

Toimenpide-ehdotus 18

Ruotsin kielen B3 opetuksen tarjoaminen maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille on sinänsä hyvä ajatus ja siihen on syytä panostaa. Ammattikorkeakouluun ja yliopistoon aikoville B3 opinnot eivät ehkä ole riittävä pohja. HUMAK pitää tärkeänä, että täydentävää ja jatkokoulutusta olisi tarjolla korkea-asteen maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Ruotsin kielen tarjoaminen heille on merkittävää myös tasa-arvoisten työllistymismahdollisuuksien turvaamiseksi.

Toimenpide-ehdotus 19

Ruotsin kielen koulutustarpeiden huomioiminen maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksessa on tärkeää. On kuitenkin muistettava, että maahanmuuttajalle voi muodostua ylivoimaiseksi opiskella kahta vierasta kieltä. Toisaalta, jos tämä on tarkoitettu mahdollisuudeksi (ei pakoksi), siihen tarttuva varmasti kokee ruotsin kielen taidon olevan itselleen tarpeellinen ja tärkeä asia opiskella.

Toimenpide-ehdotus 20

Korkeakoulujen maahanmuuttajataustaisille ja ulkomaisille opiskelijoille tarjoama työllistymistä edistävä ruotsin kielen opetus tulisi suunnitella niin, että se toimii jatkumona alemmalta asteelta ylemmälle asteelle. Vrt.kommentit ehdotukseen 18.

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kim Lindblad

Kim Lindblad
Kielten vastuupettaja

Eeva-Liisa Antikainen

Eeva-Liisa Antikainen
Vararehtori